

Marek Kowalski, Grzegorz Lesiński, Andrzej Górski,
Mirosław Gruzewski

**STANOWISKA NOCKA DUŻEGO MYOTIS MYOTIS W
PÓŁNOCNO-WSCHODNIEJ POLSCE**
Large Mouse-eared Bat, *Myotis myotis*, sites in Northeastern Poland

Abstract

Four sites of the large mouse-eared bat, *Myotis myotis* (Borkhausen, 1797) were recorded: 1) Somianka in the Ostrołęka Voivodship (UTM ED 22) - a breeding colony; 2) Drozdowo in the Łomża Voivodship (UTM ED 79) - single individuals hibernating in the cellar of an old brewery; 3) Osowiec in the Łomża Voivodship (UTM FE 12) - single individual hibernating in a fort; 4) Nowy Zieluń in the Toruń Voivodship (UTM DD 29) - single individual hibernating in a village well. The range of this species has probably expanded to the northeast since the last century.

KEY WORDS: *Chiroptera*, *Myotis myotis*, North-eastern Poland

Przeprowadzone w ostatnim czasie na terenie północno-wschodniej Polski kontrole zimowych i letnich kryjówek nietoperzy, przyniosły szereg interesujących obserwacji. Odnotowano między innymi występowanie gacka szarego *Plecotus austriacus*, gatunku o zasięgu uznawanym dotychczas za bardziej południowy (Kowalski, Lesiński 1988). Niniejsze doniesienie przedstawia nowe stanowiska nocka dużego, innego gatunku, którego występowania wcześniej w tej części Polski nie notowano.

Stwierdzone stanowiska znajdują się na terenach położonych na północny-wschód od Wisły (ryc. 1).

1. Somianka, gm. Somianka, woj. ostrołęckie (UTM ED 22): 21.07.1991 r. - 5 osobników dorosłych i 2 wyrosnięte młode, 09.06.1992 r. - 1 osobnik dorosły. W obu przypadkach nietoperze obserwowano na wieży kościelnej. Można przypuszczać, że zasadnicza część kolonii przebywała w pobliżu.
2. Drozdowo, gm. Piątnica, woj. łomżyńskie (UTM ED 79): 02.12.1992 r., 05.02., 28.02., 01.12.1993 r. oraz 04.02. i 01.12.1994 r. w piwnicach zburzonego browaru obserwowano jednego hibernującego osobnika.
3. Osowiec, woj. łomżyńskie (UTM FE 12): 05.12.1994 r. w zatkanym od góry przewodzie wentylacyjnym w nieużytkowanym forcie odnotowano jednego hibernującego osobnika (współobserwatorzy: K. Frąckiel i M. Worona).

Ryc. 1. Nowe stanowiska nocka dużego w Polsce - kółka zaczernione: 1 - Somianka, 2 - Drozdowo, 3 - Osowiec, 4 - Nowy Zieluń; linia ciągła - północna granica zwartego zasięgu; kółka niezaczernione - stanowiska znajdujące się poza zwartym zasięgiem (Kowalski, Ruprecht 1984, Bernard 1992)

Fig. 1. New localities of the large mouse-eared bat in Poland - black circles: 1 - Somianka, 2 - Drozdowo, 3 - Osowiec, 4 - Nowy Zieluń; continuous line - northern border of the compact range; open circles - localities out of the compact range (Kowalski, Ruprecht 1984, Bernard 1992, Kupryjanowicz 1994)

4. Nowy Zieluń, gm. Lidzbark, woj. toruńskie (UTM DD 29): 08.12.1994 r. w nieużytkowanej studni zrujnowanej osady obserwowano 1 hibernującego osobnika (współobserwatorzy: A. Mikołajski, A. Ostrach i A. Rusin). Wisiał on na ścianie studni na głębokości 17 m.

Odnalezienie nowych stanowisk nocka dużego może sugerować rozszerzenie się zasięgu tego gatunku w kierunku północno-wschodnim, na co zwrócił uwagę Lesiński (1980). Tezę tę potwierdzają nowe stanowiska z

Warszawy (Kowalski 1989), gdzie w końcu XIX wieku, pomimo dokładnych poszukiwań, tego gatunku nie zanotowano (Walecki 1866, 1881), jak również z południowej Szwecji (Gerell, Lundberg 1985). Z drugiej strony jednak, stwierdzenia mogą być odzwierciedleniem wzrostu aktywności badaczy nietoperzy na tym terenie, gdzie nocek duży jest być może stałym, chociaż rzadkim, elementem fauny, na co wskazywałyby dawniejsze stanowiska tego gatunku z okolic Grodna (Ruprecht 1971) i Komarna (Ruprecht 1976), a także z Gdańska (Lüttschwager 1939), obecnie potwierdzone przez Bielecką-Rządzkowską i Rachwalda (1988). Nie można wykluczyć równoczesnego oddziaływania tych procesów. Ponieważ nocek duży odbywa wędrówki pomiędzy kryjówkami letnimi a zimowymi na dystansie do kilkuset kilometrów (Kowalski et al. 1957), dowodem na istnienie stałych populacji tego gatunku w północno-wschodniej części kraju może być dopiero odnalezienie kolonii rozrodczych.

LITERATURA

- BERNARD R. 1992. Stanowisko nocka dużego *Myotis myotis* w Kołobrzegu. Wszechświat 93: 53.
- BIELECKA - RZĄDKOWSKA K., RACHWALD A. 1988. Kolonia nocka dużego, *Myotis myotis* (Borkhausen 1797) na strychu Katedry w Oliwie. Prz. zool. 32: 589-593.
- GERELL R., LUNDBERG K. 1985. Stort musora (*Myotis myotis* Borkhausen 1797), ny fladdermusar i Sverige. Fauna och Flora 80: 144-146.
- KOWALSKI K., KRZANOWSKI A., WOJTUSIAK R. J. 1957. Sprawozdanie z akcji obrączkowania nietoperzy w Polsce w latach 1939-1953. Acta theriol. 1: 109-158.
- KOWALSKI K., RUPRECHT A. L. 1984. Nietoperze - *Chiroptera*. W: Klucz do oznaczania ssaków Polski. Z. Pucek (red.). PWN. Warszawa: 85-138.
- KOWALSKI M. 1989. Występowanie nietoperzy w podziemiach Warszawy. Materiały III Krajowej Konferencji Chiropterologicznej. W: Materiały i Komunikaty Lubuskiego Klubu Przyrodników 2: 8-10.
- KOWALSKI M., LESIŃSKI G. 1988. Stanowisko gacka szarego, *Plecotus austriacus* (Fischer, 1829) w północno-wschodniej Polsce. Prz. zool. 32: 91-94.
- KUPRYJANOWICZ J. 1994. The Large Mouse-eared Bat, *Myotis myotis* (Borkhausen, 1797), in north-eastern Poland. Nyctalus (N.F.) 5: 195-197.
- LESIŃSKI G. 1980. Nowe stanowiska nocka dużego *Myotis myotis* (Borkhausen, 1797) na Mazowszu. Prz. zool. 24: 215-220.
- LÜTTSCHWAGER H. 1939. Die Säugetiere des Danziger Gebietes und der frtherm Provinz Westpreuben. II. Die Fledermäuse. Ber. westpreuss. bot. - zool.. Ver. 61: 42-48.
- RUPRECHT A. L. 1971. Distribution of *Myotis myotis* (Borkhausen, 1797) and representatives of the genus *Plecotus* Geoffroy, 1818 in Poland. Acta theriol. 16:

95-104.

RUPRECHT A. L. 1976. Nowe obserwacje nad nietoperzami (*Chiroptera*) Białowieży. Prz. zool. 20: 115-123.

WAŁECKI A. 1866. Przegląd krajowych zwierząt ssących. Bibl. warsz. 2: 413-457.

WAŁECKI A. 1881. Fauna zwierząt ssących Warszawy i jej stosunek do fauny całego kraju. Pam. fizyogr. 1: 268-291.

Adresy autorów:

Marek Kowalski
Kampinoski Park Narodowy
ul. Krasińskiego 49
05-080 Izabelin

Grzegorz Lesiński
Zakład Ekologii Kręgowców
Instytut Ekologii PAN
Dziekanów Leśny
05-092 Łomianki

Andrzej Górski
Mirosław Gruzewski
Muzeum Przyrodnicze
18-406 Drozdowo